

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ГУДЗЬ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF GUDZ v. UKRAINE)**

(Заява № 25032/11)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

22 жовтня 2015 року

Це рішення є остаточним. Його текст може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Гудзь проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи Комітетом, до складу якого увійшли:

Ангеліка Нуссбергер (Angelika Nußberger), *Голова*,

Боштьян М. Зупанчіч (Boštjan M. Zupančič),

Вінсент А. Де Гаetano (Vincent A. De Gaetano), *судді*,

та Мілан Блашко (Milan Blaško), *Заступник Секретаря Секції*,

Після обговорення за зачиненими дверима 29 вересня 2015 року постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 25032/11), яку 4 квітня 2011 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянин України, пан Іван Григорович Гудзь (далі – заявник).

2. Уряд України (далі – Уряд) представляла його Уповноважений, пані Наталія Севостьянова з Міністерства юстиції України.

3. 15 листопада 2013 року про заяву було повідомлено Уряд.

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

4. Заявник народився у 1949 році і проживає у м. Червоноград.

5. 29 червня 2010 року К., матір заявника, було знайдено у її будинку з тяжкими тілесними ушкодженнями. 1 липня 2010 року вона померла у лікарні від зазначених ушкоджень.

6. 7 листопада 2010 року міліцією за фактом її смерті було порушено кримінальну справу.

7. 16 листопада 2010 року працівники міліції опитали сусідів і родичів К., які показали, що заявник часто її бив. А. і Б. повідомили, що невдовзі перед смертю К. сказала їм, що 29 червня 2010 року заявник її побив.

8. 16 листопада 2010 року міліцією було порушено кримінальну справу щодо заявника за підозрою у завданні його матері тяжких тілесних ушкоджень, які спричинили смерть потерпілої. Того ж дня заявника затримали на сімдесят дві години. За словами заявника, в протоколі було зазначено, що його затримано з метою «запобігти ухилянню ним від слідства і суду або перешкоджанню встановленню

істини у кримінальній справі». У протоколі також зазначалося, що свідки вказали не те, що він бив свою матір. У розпорядженні суду немає копії протоколу затримання.

9. 19 листопада 2010 Сокальський районний суд Львівської області, керуючись статтею 165-2 Кримінально-процесуального кодексу України, продовжив затримання заявника до 26 листопада 2010 року на тій підставі, що міліції необхідно було отримати інформацію щодо особистості заявника та відомості про стан його здоров'я. Суд не пояснив, чому зазначені відомості не було зібрано у період з 16 до 19 листопада 2010 року.

10. 26 листопада 2010 року той же суд обрав заявникові запобіжний захід у вигляді взяття під варту до 26 січня 2011 року на тій підставі, що він обвинувачувався у вчиненні тяжкого злочину та що, перебуваючи на свободі, він може продовжувати вчиняти злочини, ухилятися від слідства і суду та перешкоджати встановленню істини у справі. Суд не надав жодних докладних відомостей з цього питання.

11. 26 листопада 2010 року досудове слідство було закінчено, і матеріали справи передано до Сокальського районного суду для розгляду по суті.

12. 24 грудня 2010 року Сокальський районний суд провів попередній розгляд справи, під час якого заявник подав клопотання про звільнення його з-під варту. Заявник доводив відсутність свідчень того, що він може перешкоджати розслідуванню або ухилятися від суду, що у нього є постійне місце проживання та що стан його здоров'я є незадовільним. Того ж дня суд відмовив у задоволенні цього клопотання та постановив про подальше тримання заявника під вартою, зазначивши, що не вбачає підстав для зміни запобіжного заходу. Суд не встановив строку тримання заявника під вартою.

13. 17 березня та 10 липня 2011 року відповідно заявник подав ще два клопотання про звільнення з-під варту, наводячи ті ж аргументи, що й своєму попередньому клопотанні. У своєму клопотанні від 17 березня 2011 року він доводив, що у його дружини достатньо коштів для сплати застави за нього. Сокальський районний суд відмовив у задоволенні клопотання від 17 березня 2011 року у день його подання, а клопотання від 10 липня 2011 року – 12 липня 2011 року. Не надавши жодних докладних відомостей та без посилання на конкретні факти, суд зазначив, що, перебуваючи на свободі, заявник може продовжувати вчиняти злочини та ухилятися від суду.

14. За твердженнями заявника, 22 березня 2011 року апеляційний суд Львівської області залишив його апеляційну скаргу на рішення суду від 17 березня 2011 року без розгляду. У розпорядженні Суду немає копії рішення апеляційного суду.

15. 30 січня 2012 року Сокальський районний суд задовольнив чергове клопотання заявника про звільнення з-під варти. Його було звільнено того ж дня.

16. Станом на 26 березня 2014 року кримінальна справа щодо заявника все ще знаходилась на розгляді Сокальського районного суду. Сторони не повідомили Суд про подальший перебіг подій.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Кримінально-процесуальний кодекс 1960 року (зі змінами)

17. Відповідні положення Кодексу передбачають таке:

Стаття 106

Затримання органом дізнання підозрюваного у вчиненні злочину

«Орган дізнання вправі затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі, лише при наявності однієї з таких підстав:

1. коли цю особу застали при вчиненні злочину або безпосередньо після його вчинення;
2. коли очевидці, в тому числі й потерпілі, прямо вкажуть на дану особу, що саме вона вчинила злочин;
3. коли на підозрюваному або на його одягу, при ньому або в його житлі буде виявлено явні сліди злочину.

Про кожний випадок затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, орган дізнання зобов'язаний скласти протокол із зазначенням підстав, мотивів, дня, години, року, місяця, місця затримання, пояснень затриманого, часу складання протоколу про роз'яснення підозрюваному в порядку, передбаченому частиною другою статті 21 цього Кодексу, права мати побачення із захисником до першого допиту. Протокол затримання підписується особою, яка його склала, і затриманим.

Копія протоколу з переліком прав та обов'язків негайно вручається затриманому і направляється прокурору. На вимогу прокурора йому також надсилаються матеріали, що стали підставою для затримання..

Протягом сімдесяти двох годин після затримання орган дізнання:

- (1) звільняє затриманого – якщо не підтвердилась підозра у вчиненні злочину, вичерпався встановлений законом строк затримання або затримання було здійснено з порушенням вимог, передбачених частинами першою і другою цієї статті;
- (2) звільняє затриманого і обирає щодо нього запобіжний захід, не зв'язаний з триманням під вартою;
- (3) доставляє затриманого до судді з поданням про обрання йому запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

У разі оскарження затримання до суду, скарга затриманого негайно надсилається начальником місця попереднього ув'язнення до суду. Скарга розглядається суддею одночасно з поданням органу дізнання про обрання запобіжного заходу. Якщо скарга надійшла після обрання запобіжного заходу, вона розглядається суддею протягом трьох діб з часу надходження. Якщо подання не надійшло або коли скарга надійшла після закінчення сімдесятидвогодичного строку після затримання, скарга на затримання розглядається суддею протягом п'яти діб з часу надходження.

Скарга розглядається з додержанням вимог, передбачених статтею 165-2 цього Кодексу. За результатами розгляду суддя виносить постанову про законність затримання чи про задоволення скарги і визнання затримання незаконним.

На постанову судді протягом семи діб з дня її винесення може бути подана апеляція прокурором, особою, щодо якої прийнято рішення, або її захисником чи законним представником. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови суду.

Затримання підозрюваного у вчиненні злочину не може тривати більше сімдесяти двох годин.

Якщо у встановлений законом строк затримання постановою судді про застосування до затриманої особи запобіжного заходу у вигляді взяття під варту або постановою про звільнення затриманого не надійшла до установи для попереднього ув'язнення, начальник місця попереднього ув'язнення звільняє цю особу, про що складає протокол і направляє повідомлення про це посадовій особі чи органу, який здійснював затримання.»

Стаття 165²

Порядок обрання запобіжного заходу

«... Якщо орган дізнання, слідчий вважає, що є підстави для обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, він вносить за згодою прокурора подання до суду. Таке ж подання вправі внести прокурор. При вирішенні цього питання прокурор зобов'язаний ознайомитися з усіма матеріалами, що дають підстави для взяття під варту, перевірити законність одержання доказів, їх достатність для обвинувачення..

Подання має бути розглянуто протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання підозрюваного чи обвинуваченого...

Після одержання подання суддя вивчає матеріали кримінальної справи, представлені органами дізнання, слідчим, прокурором, допитує підозрюваного чи обвинуваченого, а при необхідності бере пояснення в особи, у провадженні якої перебуває справа, вислуховує думку прокурора, захисника, якщо він з'явився, і виносить постанову:

(1) про відмову в обранні запобіжного заходу, якщо для його обрання немає підстав;

(2) про обрання підозрюваному, обвинуваченому запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

Відмовивши в обранні запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, суд вправі обрати підозрюваному, обвинуваченому запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою.

На постанову судді до апеляційного суду прокурором, підозрюваним, обвинуваченим, його захисником чи законним представником протягом трьох діб з дня її винесення може бути подана апеляція. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови судді.

Якщо для обрання затриманому запобіжного заходу необхідно додатково вивчити дані про особу затриманого чи з'ясувати інші обставини, які мають значення для прийняття рішення з цього питання, то суддя вправі продовжити затримання до десяти, а за клопотанням підозрюваного, обвинуваченого – до п'ятнадцяти діб, про що виноситься постанова. У разі, коли така необхідність виникне при вирішенні цього питання щодо особи, яка не затримувалася, суддя вправі відкласти його розгляд на строк до десяти діб і вжити заходів, спроможних забезпечити на цей період її належну поведінку або своєю постановою затримати підозрюваного, обвинуваченого на цей строк.»

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПІДПУНКТУ «С» ПУНКТУ 1 ТА ПУНКТУ 3 СТАТТІ 5 КОНВЕНЦІЇ

18. Заявник скаржився за підпунктом «с» пункту 1 і за пунктом 3 статті 5, а також за пунктом 1 статті 6 Конвенції на те, що постанови Сокальського районного суду про взяття його під варту та продовження строку тримання під вартою були безпідставними. У протоколі його затримання зазначалось, що свідки показали, що він бив свою матір, хоча насправді міліції таких показів ніхто не давав.

19. Суд, якому належить провідна роль щодо здійснення юридичної кваліфікації фактів справи, вважає що ця скарга має розглядатися за підпунктом «с» пункту 1 і за пунктом 3 статті 5 Конвенції, які передбачають таке:

“1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

(с) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;

3. Кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту «с» пункту 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судові засідання.»

А. Прийнятність

20. Суд зауважує, що заявник не надіслав копію протоколу затримання та не довів, що він був не в змозі її отримати. Більше того, з матеріалів справи випливає, що А. і Б. дали покази, що заявник бив свою матір (див. пункт 7). Таким чином, Суд вважає, що скарга стосовно змісту протоколу затримання заявника є недоведеною і має бути відхилена як явно необґрунтована відповідно до підпункту «а» пункту 3 і пункту 4 статті 35 Конвенції.

21. Решта цієї частини заяви не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

22. Заявник стверджував, що тримання його під вартою було безпідставним, що воно призвело до погіршення стану його здоров'я та завдало йому душевних страждань.

23. Уряд стверджував, що у цій справі порушення прав заявника за статтею 5 Конвенції не було. Спочатку заявника було поміщено під варту на підставі «розумної підозри» про вчинення ним злочину. Запобіжний захід було обрано відповідно до національного законодавства. Рішення Сокальського районного суду були законними і обґрунтованими. Строк тримання заявника під вартою, який становив близько одного року і двох місяців, та тривалість кримінального провадження щодо нього не були надмірними. Більше того, законність тримання заявника під вартою в розумні строки переглядалась судом.

24. Суд нагадує, що існування обґрунтованої підозри у вчиненні затриманою особою злочину є обов'язковою і неодмінною умовою законності її продовжуваного тримання під вартою, але зі впливом часу такої підозри буде недостатньо для обґрунтування тривалого тримання під вартою. Суд ніколи не намагався перевести цю концепцію у чітко визначену кількість днів, тижнів, місяців або років, або у різні строки залежно від тяжкості злочину. Як тільки «розумної підозри» вже недостатньо, Суд повинен встановити, чи інші наведені судами підстави продовжують виправдовувати позбавлення особи свободи (див. рішення у справі «Мегі та інші проти Сполученого Королівства» (*Magee and Others v. the United Kingdom*), заяви №№ 26289/12, 29062/12 і 29891/12, пп. 88-89, від 12 травня 2015 року).

25. Суд зазначає, що 19 листопада 2010 року заявника не було взято під варту, але його затримання було продовжено на підставі статті 165² Кримінально-процесуального кодексу України, яка передбачала, що суд може продовжити затримання особи до десяти днів (та до п'ятнадцяти днів за клопотанням підозрюваного або обвинуваченого)

для ознайомлення з усією необхідною інформацією з метою ухвалення зваженого рішення щодо запобіжного заходу. Суд раніше вже встановлював, що продовження затримання на підставі статті 165² КПК може бути виправданим за конкретних обставин, коли судові необхідний час для встановлення особи підозрюваного або обвинуваченого та збору інших відомостей, вкрай необхідних для прийняття рішення про досудове тримання такої особи під вартою. У той же час Суд зазначав, що причини для продовження затримання особи мають бути дуже переконливими (див. рішення у справі «Барило проти України» (*Barilo v. Ukraine*), заява № 9607/06, п. 93, від 16 травня 2013 року). У цій справі жодних таких причин національним судом у його постанові від 19 листопада 2010 року наведено не було; зокрема Сокальський районний суд не пояснив, чому дані, що характеризують особу заявника, та дані про стан його здоров'я не було зібрано під час затримання заявника у період з 16 до 19 листопада 2010 року. Відповідно, постанову від 19 листопада 2010 року слід вважати свавільною і безпідставною (див. згадане рішення у справі «Барило проти України» (*Barilo v. Ukraine*), пп. 91-98). Таким чином, було порушення підпункту «с» пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з затриманням заявника у період з 19 до 26 листопада 2010 року.

26. Суд зауважує, що 26 листопада 2010 року Сокальський районний суд постановив взяти заявника під варту на підставі існування обґрунтованої підозри у вчиненні заявником злочину, у перешкоджанні ним встановленню істини у справі, ухилянні від слідства і суду та продовженні злочинної діяльності. Суд погоджується з тим, що існування розумної підозри щодо побиття заявником своєї матері було достатньою підставою для взяття його під варту (див. рішення у справі «Ямрожи проти Польщі» (*Jamroży v. Poland*), заява № 6093/04, п. 37, від 15 вересня 2009 року). Отже, тримання його під вартою з 26 листопада до 24 грудня 2010 року не порушувало підпункт «с» пункту 1 статті 5 Конвенції.

27. Суд зазначає, що позбавлення заявника свободи у період з 24 грудня 2010 року до 30 січня 2012 року ґрунтувалось на рішенні суду, в якому не наводилось жодних підстав для тримання під вартою та не встановлювалось його строку. Суд вже розглядав подібні ситуації у минулому та встановлював, що така практика є несумісною з вимогою законності, закріпленою у підпункті «с» пункту 1 статті 5 Конвенції (див. рішення у справі «Харченко проти України» (*Kharchenko v. Ukraine*), заява № 40107/02, п. 98, від 10 лютого 2011 року). Суд не вбачає жодних підстав для відходу від зазначеного висновку у цій справі та встановлює, що тримання заявника під вартою у період з 24 грудня 2010 року до 30 січня 2012 року відбувалось у порушення підпункту «с» пункту 1 статті 5 Конвенції.

28. Суд вважає, що за обставин цієї справи немає потреби розглядати скаргу заявника за пунктом 3 статті 5 Конвенції (див. рішення у справі «Чупріков проти Росії» (*Chuprikov v. Russia*), заява № 17504/07, п. 67, від 12 червня 2014 року).

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 4 СТАТТІ 5 КОНВЕНЦІЇ

29. Заявник також скаржився, що відмови Сокальського районного суду у задоволенні його клопотань про звільнення з-під варти були безпідставними.

30. Суд вважає, що цю скаргу слід розглядати за пунктом 4 статті 5 Конвенції, яка передбачає таке:

«Кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним.»

A. Прийнятність

31. Суд зазначає, що ця частина заяви не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції. Вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

B. Суть

32. Заявник своїх зауважень не надав.

33. Уряд стверджував, що клопотання заявника про звільнення з-під варти були належним чином розглянуті.

34. Суд зазначає, що у згаданій справі «Харченко проти України» (*Kharchenko v. Ukraine*) (пп. 84-85 і 100), а також у низці інших справ проти України він вже вказував, що відповідно до пункту 4 статті 5 Конвенції особи, яких тримають під вартою, повинні мати право на доступ до процедури оперативного перегляду законності продовжуваного тримання їх під вартою із врахуванням їх конкретного становища та особистих обставин (див., наприклад, рішення у справах «Буряга проти України» (*Buryaga v. Ukraine*), заява № 27672/03, пп. 73-74, від 15 липня 2010 року; «Вітрук проти України» (*Vitruk v. Ukraine*), заява № 26127/03, пп. 92-93, від 16 вересня 2010 року).

35. Суд зауважує, що у задоволенні клопотання від 24 грудня 2010 року було відмовлено без будь-якого обґрунтування. У задоволенні клопотань від 17 березня та 10 липня 2011 року було відмовлено на тій єдиній підставі, що, перебуваючи на свободі, заявник може

продовжити вчиняти злочини або перешкоджати встановленню істини у справі. Проте в матеріалах справи не міститься жодних доказів на підтвердження фактичного існування таких ризиків. Отже, Суд доходить висновку, що відмови Сокальського районного суду у задоволенні клопотань заявника не були належним чином обґрунтовані.

36. Відповідно, було порушення пункту 4 статті 5 Конвенції.

III. ІНШІ СКАРГИ

37. Заявник скаржився за пунктом 4 статті 5, статтями 6 і 13 Конвенції, що апеляційний суд Львівської області залишив апеляційну скаргу на постанову від 17 березня 2011 року без розгляду. Суд зазначає, що заявник не надав копії рішення апеляційного суду та не довів, що він був не в змозі її отримати.

38. За таких обставин Суд вважає, що ця частина заяви є явно необґрунтованою та має бути відхилена відповідно до підпункту «а» пункту 3 і пункту 4 статті 35 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

39. Статтею 41 Конвенції передбачено:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.»

A. Шкода

40. Заявник вимагав 25 000 євро відшкодування матеріальної шкоди і 50 000 євро відшкодування моральної шкоди.

41. Уряд заперечив цю вимогу.

42. Суд доходить висновку, що заявник вочевидь зазнав моральної шкоди внаслідок встановлених у справі порушень. Враховуючи конкретні обставини справи та постановляючи рішення на засадах справедливості, Суд присуджує заявникові 5 800 євро відшкодування моральної шкоди.

B. Судові та інші витрати

43. Заявник не подав вимог щодо компенсації судових та інших витрат, а тому Суд не вбачає причин присуджувати будь-що за цим пунктом.

С. Пеня

44. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятними скарги за підпунктом «с» пункту 1, пунктами 3 і 4 статті 5 Конвенції про відсутність достатніх підстав для судових рішень про тримання заявника під вартою, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
2. *Постановляє*, що було порушення підпункту «с» пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням заявника під вартою у період з 19 до 26 листопада 2010 року та з 24 грудня 2010 року до 30 січня 2012 року;
3. *Постановляє*, що не було порушення підпункту «с» пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням заявника під вартою у період з 26 листопада 2010 року до 24 грудня 2010 року;
4. *Постановляє*, що було порушення пункту 4 статті 5 Конвенції;
5. *Постановляє*, що немає потреби розглядати скаргу за пунктом 3 статті 5 Конвенції;
6. *Постановляє*, що:
  - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникові 5 800 (п'ять тисяч вісімсот) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватись; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
7. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 22 жовтня 2015 року відповідно до пунктів 2 та 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Мілан Блашко
(*Milan Blaško*)
Заступник Секретаря

Ангеліка Нуссбергер
(*Angelika Nußberger*)
Голова